

De Standaard

woensdag
9 augustus 2023

Antwerpen
www.standaard.be

REEKS DE SPIL

Iwein Scheer:
de kroegbaas die
de mensen aan
de praat houdt

12-13

Onze beste bescherming tegen het water:
duinen herstellen zichzelf en zijn
dynamischer dan beton

8-9

**Het terras wil na
de coronacrisis
niet meer terug
in zijn kot**

6

**Britse
regering wil
drijvend schip
inzetten voor
asielzoekers**

14

Duinen zijn onze dynamische bondgenoot tegen de storm

Neem wat helmgras en tonnen zand en er ontstaan duinen. Zij staan pal in de storm en herstellen zichzelf. 'Ze zijn dynamischer dan beton.'

Wie in Oostende van de oosteroever over het strand richting Fort Napoleon wandelt, stuit op een omheining en een bordje 'geen toegang'. Wat lijkt op een hoop zand met wat gras erop, is de geboorte van een gloednieuwe duin.

'Kijk, hier torent hij al twee tot drie meter boven strandniveau uit', toont kustingenieur Pieter Rauwoens. Hij is professor op de campus Brugge van de KU Leuven en volgt dit experiment op, dat loopt in samenwerking met het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust.

Op dit stuk strand werd begin 2021 helmgras geplant, over een strook van 120 meter. Zodra het in de bodem zat, was het afwachten hoeveel zand het helmgras zou vergaren. Dat blijkt behoorlijk veel te zijn. 'Er komt jaarlijks vijftien kubieke meter zand bij, per strekkende meter', stelt Rauwoens vast. 'Meer dan we verwacht hadden en het gaat sneller ook.'

Er doen zich ook al gunstige neveneffecten voor naast de nieuwe duin. In met palen afgebakende stroken waar het strand niet meer schoongemaakt wordt met bulldozers, steekt andere vegetatie de kop op. Zo heeft er zich zee-raket genesteld, de plant die ook opdoek in de corona-luwte.

Dat is allemaal goed nieuws voor de Vlaamse beleidsmakers. Die moeten de kust beschermen tegen de stijgende zeespiegel en kijken daarvoor steeds minder naar harde ingrepen met veel beton en steeds meer naar natuurlijke processen (*DS 8 augustus*).

Zoals surfers

De ingrediënten daarvoor: water, wind, planten en zand. Samen met collega's van de UGent en het Waterbouwkundige Laboratorium volgt Rauwoens op hoe de elementen zich hier gedragen. Daar komen drones aan te pas en soms gebeuren de metingen twee keer per week, als de weersomstandig-

heden daarom vragen. 'Wij houden de wind nauwgezet in de gaten, zoals surfers', zegt hij.

Het experiment speelt in op de dynamiek die kenmerkend is voor onze kust. Die is zandig en sterk aan erosie onderhevig. In de winter knagen stormen aan de kustlijn, in de rustigere zomer wordt er zand afgezet. Het zand wordt eerst door het water, nadien door de wind verspreid.

De rol van het helmgras daarin is simpel: de wind voert het zand mee, de plant remt de windsnelheid af en daardoor vallen de zandkorrels neer. Helmgras is een taai inheemse plant die goed tegen zout water bestand is. Het maakt hem de ideale soldaat in deze strijd.

De groei is veelbelovend, maar de prille duin voldoet nog in andere opzichten aan de verwachtingen. Toen storm Corrie in januari 2022 de kustlijn geselde, bleek hij opvallend robuust. Het zand kalfde in hopen af, plantjes verdwenen maar het geheel herstelde zich. Waarop jonge uitschieters van het helmgras tevoorschijn kwamen. Rauwoens: 'We mogen ervan uitgaan dat een duin met de zeespiegel zal meegroeiën. Dat maakt hem een stuk dynamischer dan beton.'

Een duin biedt nog veel andere

voordelen. Er kunnen heel wat planten en dieren een thuis vinden en hij speelt een rol in de opvang van zoet water.

Duin-voor-dijk

Als een nieuwe duin voor de dijk komt, heet dat, niet verrassend, duin-voor-dijk. De natuurbeweging is daar voorstander van maar vreest dat als er strand ingeruild zal moeten worden voor duinen, de kustburgemeesters vanuit toeristische motieven dwars zullen liggen.

Een duin biedt nog veel andere voordelen. Er kunnen heel wat planten en dieren een thuis vinden en hij speelt een rol in de opvang van zoet water

De Oostendse projecten spelen zich af op plekken waar er geen bebouwing is. Hetzelfde realiseren, pal voor een volgebouwde dijk, zal andere koek zijn. Zullen de gemeenten en de bewoners dat

appreciëren, zo'n duin voor hun dijk? Zal hij het geliefde zicht op zee niet wegnemen?

Rauwoens gaat ervan uit dat die oplossing mogelijk is op alle bebouwde stroken van de kust, 'als een clevere landschapsarchitect het mooi integreert.'

De prof ziet het maatschappelijke draagvlak groeien. 'Ik geef vaak lezingen, dan merk ik dat het publiek geen betonnen muur van drie meter hoog wil. Dan nog liever zo'n duin. Hier in Oostende zien ze hoe dat in zijn werk gaat en met de tijd komt de aanvaarding.'

Overlast

De directe aanleiding voor het duinexperiment was overigens niet kustbescherming, maar overlast. Na de zandophogingen deponeerde de wind een deel ervan op dijken, tramsporen en wegen.

Dat is zeker het geval bij het tweede project, aan de andere kant van Oostende, in Raversijde. Daar zijn over een afstand van 750 meter nieuwe duinen geschapen, maar met een andere methode. Er werd begin 2021 rijshout – behandelde wilgentakken – geplaatst, naast helmgras. Die takken hielden het aanwaaiende zand zo goed en zo snel vast dat het jonge helmgras niet kon vol-

'We gaan ervan uit dat een duin meegroei met de zeespiegel.' © Fred Debrock

'Alle oplossingen hebben massa's zand nodig. Toch als we de huidige kustlijn willen behouden'

Pieter Rauwoens
Kustingenieur (KU Leuven)

gen en stikte. 'We moesten er nieuw planten. Het was een goed idee', besluit Rauwoens. Het bedoelde effect was er wel: het zand raakt niet meer tot op de weg en de tramsporen.

Dat wordt een 'op de natuur gebaseerde oplossing' genoemd, maar puur natuur is het niet. Zonder de massale zandaanvoer op de stranden – de suppleties – zou

de duinaangroei niet lukken. 'Dan zou de duin bij de eerste storm opgeslokt worden door de golven', zegt Rauwoens. 'Alle oplossingen hebben massa's zand nodig. Toch als we de huidige kustlijn willen behouden, wat een van de uitgangspunten van de Kustvisie is.'

De professor gaat er wel van uit dat er na verloop van tijd, als de nieuwe duinen stabiel zijn, een evenwicht zal ontstaan. Dat er met andere woorden minder onderhoud, minder suppleties nodig zullen zijn. 'Misschien zelfs helemaal geen meer.'

Tom Ysebaert

Dit is het tweede artikel in een drieluik over kustbescherming. **Morgen:** de havens en de stormvloedkering in Nieuwpoort.

Hebben we wel zand genoeg?

De experts van de Vlaamse overheid hebben het berekend: als we het scenario 'zee-waarts' uit de Kustvisie overal toepassen en het strand overal 100 meter verbreden naar het water toe, dan is er 140 tot 160 miljoen kubieke meter extra nodig de komende eeuw.

Kiezen we voor het scenario 'ter plaatse', dan is er 80 miljoen kubieke meter bijkomend zand nodig.

Dat is gespreid over honderd jaar en rekening houdend met een zeespiegelstijging tot drie meter. Het komt boven op het huidige verbruik voor de zandopspuitingen – de strand-suppleties – van zowat 80 miljoen kuub.

Volgens de huidige toegekende concessies voor zandwinning op de Noordzee is er 195 miljoen kuub voorhanden. Dat is voldoende voor de optie 'ter plaatse' maar te weinig voor 'zeewaarts'. Een uitweg ziet Edward Van Keer, projectleider van de Kustvisie, in twee bronnen. 'Extra concessies en toenemend gebruik van zand uit baggerwerkzaamheden in de havens. En mochten die voorraden uitgeput raken, dan kan er nog altijd zand uit het buitenland aangevoerd worden.'

Dat vindt de natuurbeweging geen duurzame oplossing. 'Zandbanken in zee zijn eindig', zegt Sarah Vanden Eede van het WWF. 'Zij herstellen zich niet vanzelf.'

Ze zijn bovendien Europees beschermde habitat. 'Er gebeurt nog altijd zandwinning in beschermd gebied op zee', vult haar collega Sarah Tilkin van Natuurpunt aan. 'Dat zou uitgefaseerd moeten worden in plaats van nog extra concessies toe te kennen.'

Peter Van Besien van het Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust werpt tegen dat zandwinningen door de bevoegde (federale) instantie pas na uitgebreid onderzoek goedgekeurd worden. 'Er wordt maar een bepaald niveau van de zandbanken afgegraven, niet alles.'

Suppleties zijn duur en werden door critici als 'dweilen met de kraan open' omschreven. Wat wordt aangevoerd, spoelt immers weer weg. 'Toch niet', zegt Van Besien. '70 tot 80 procent van het aangevoerde zand keert terug. Wat verloren gaat, bevindt zich vaak niet verder dan de vooroever – het deel van het strand dat altijd onder water ligt – en kan vandaar terugkomen.' (ty)

Op een stuk strand van 120 meter in Oostende werd begin 2021 helmgras geplant. 'Er komt jaarlijks vijftien kubieke meter zand bij, per strekkende meter, meer dan we verwacht hadden en het gaat

sneller ook.' © Fred Debrock